HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אי מה. משא"כ נדה חמור לטמא לאכן: מסמא אכן גדולה המוסמה על הכלים ונדה נשאת עליה מטמאה בגדים שתחת האכן כדאמר בתורת כהנים[1] אף משא"כ דמה חמור לטמא באכן ומסמא דש מטמא במשא ואינו מטמא באכן ומסמא[2] במסכת שבת בפרק רבי עקיבא (דף פב:) דאמרינן במשא כולי עלמא לא פליגי דמטמא כי פליגי באכן ומסמא דאין משאו אלא בדבר הראוי לינשא אבל גדולה אינה מטלטלת להיות הטומאה נישאת עליה וגבי זב הוא דרבייה קרא: **והנושא אותם.** במסכת חזיר כתיב ומסכת חזיר הנישא על אכן ומסמא מטמא כלים שתחתיה כדמפרש בתורת כהנים[3] וכתיב אותם למעוטי דמה: **לכל טומאות הפורשות.** לא שנא לא ולא שנא יבש: **דמפרך אפרוכי.** שיבש יותר מדאי לר' יוחנן טהור דדומיא דעצם בעינן ועצם לא מיפרך: **דאקמה.** לשון טחינה כקמח: **חוץ מן השינים.** והא שינים דומיא דעצם הן וטהורין וקשיא לתרוייהו: שינים לא נברא עמו והאיכא שער וצפורן שנבראו עמו וטהורין אלא אמר רב אדא בר אהבה דומיא דעצם מה עצם שנברא עמו ואין גזעו מחליף אף כל שנברא עמו ואין גזעו מחליף יצאו השינים שלא נבראו עמו יצאו שער וצפורן שאף על פי שנבראו עמו גזעו מחליף והרי עור דגזעו מחליף[4] ותנן[5] הגלודה רבי מאיר מכשיר וחכמים פוסלין ואפילו רבנן לא קפסלי אלא דאדהכי והכי שליט בה אוירא ומתה ולעולם גזעו מחליף[6] ותנינן אלו שעורותיהם כבשרן[7] עור האדם הא איתמר עלה אמר עולא דבר תורה עור אדם טהור ומאי טעמא אמרו טמא גזרה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין לחמור ואיכא דאמרי הרי עור דאין גזעו מחליף[8] ותנן וחכמים פוסלין ואפי' רבי מאיר לא קא מכשר אלא דקריר בשרא וחייא ולעולם אין גזעו מחליף ואמר עולא דבר תורה עור אדם טהור כי איתמר דעולא אסיפא[9] איתמר[10] וכולן שעבדן או שהילך בהן כדי עבודה טהורין[11] חוץ מעור אדם ואמר עולא דבר תורה עור אדם כי עבדו טהור ומה טעם אמרו טמא גזרה שמא יעשה אדם עור אביו ואמו שטיחין והרי בשר דגזעו מחליף וטמא אמר מר בר רב אשי בשר נעשה מקומו צלקת: אבל הזוב: זוב מגלן דתניא[12] זובו טמא לימד על הזוב שהוא טמא והלא דין הוא לאחרים גורם טומאה לעצמו לא כ"ש[13] שעיר המשתלח יוכיח שגורם טומאה לאחרים והוא עצמו טהור אף אתה אל תתמה על זה שאע"פ שגורם טומאה לאחרים הוא עצמו טהור ת"ל זובו טמא לימד על הזוב שהוא טמא ואימא ה"מ במגע אבל במשא לא מידי דהוה אשרץ אמר רב ביבי בר אביי במגע לא איצטריך קרא דלא גרע משכבת זרע

אי מה היא[14] מטמאה באבן מסמא אף מדוה נמי מטמאה באבן מסמא אמר רב אשי אמר קרא[1] והנושא אותם אותם מיעוטא הוא: ובשר המת: מגלן אמר ר"ל אמר קרא[2] לכל טומאתו לכל טומאות הפורשות ממנו רבי יוחנן אמר[3] או בעצם אדם או בקבר אדם דומיא דעצם מה עצם יבש אף כאן יבש מאי בינייהו איכא בינייהו דאפריך אפרוכי מיתיבי[4] בשר המת שהופרך טהור התם[5] דאקמה והוי עפרא מיתיבי[6] כל שבמת מטמא חוץ מן השינים והשער והצפורן ובשעת חבורן הכל טמא אמר רב אדא בר אהבה דומיא דעצם מה עצם שנברא עמו אף כל שנברא עמו והאיכא שער וצפורן שנבראו עמו וטהורין אלא אמר רב אדא בר אהבה דומיא דעצם מה עצם שנברא עמו ואין גזעו מחליף אף כל שנברא עמו יצאו שער וצפורן שאף על פי שנבראו עמו גזעו מחליף והרי עור דגזעו מחליף[7] ותנן[8] הגלודה רבי מאיר מכשיר וחכמים פוסלין ואפילו רבנן לא קפסלי אלא דאדהכי והכי שליט בה אוירא ומתה ולעולם גזעו מחליף[9] ותנינן אלו שעורותיהם כבשרן[10] עור האדם הא איתמר עלה אמר עולא דבר תורה עור אדם טהור ומאי טעמא אמרו טמא גזרה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין לחמור ואיכא דאמרי הרי עור דאין גזעו מחליף[11] ותנן וחכמים פוסלין ואפי' רבי מאיר לא קא מכשר אלא דקריר בשרא וחייא ולעולם אין גזעו מחליף ואמר עולא דבר תורה עור אדם טהור כי איתמר דעולא אסיפא[12] איתמר[13] וכולן שעבדן או שהילך בהן כדי עבודה טהורין[14] חוץ מעור אדם ואמר עולא דבר תורה עור אדם כי עבדו טהור ומה טעם אמרו טמא גזרה שמא יעשה אדם עור אביו ואמו שטיחין והרי בשר דגזעו מחליף וטמא אמר מר בר רב אשי בשר נעשה

אבן מסמא. (א) פ"ה אכן המונחת על גבי יתדות וזב יושב עליה וכלי תחת האכן וטמא מוכל אשר יהיה תחתיו וקשה דבמ"כ מפיק אכן ממסמא מוכל המשכב וקרא דוכל אשר יהיה תחתיו מוקי בפרק בנות כותים (לעיל לג.) לעליונו של זב ובמ"כ מוקי לה במרכב ועוד דאי מוכל אשר יהיה תחתיו נפקא אם כן אפילו כלים שאינן ראויים למשכב ומושב נמי ובתורת כהנים מוכח בהדיא דכלים שאינם ראויין למשכב ומושב אין בה אלא טומאה קלה כדפי' לעיל והשתא אתי שפיר דמייתי בפ' בתרא (לקמן סט:) והיתיאת אכן חדא ושומת על פוס גוצא שצריכה שימה ואתויי לפי שאינה קלה לטלטל אך קשה דבמ"כ מרבה אכן ממסמא מוכל המשכב מטעם משכב ומושב ובכל הש"ס משמע דהוה מטעם משא (ג) ובשמעתין מממעט לה מוהנושא אותם וכן לקמן בפרק בתרא (דף סט:) תנן הזב והזבה מטמאין במשא עד שימוק הבשר ומפרש בגמרא מאי משא אכן מסמא ובשבת פרק רבי עקיבא (דף פב:) קאמר כי פליגי באכן ומסמא ובמתניתין קתני (ב) היסט ובתוספתא דכלים(ע) תניא אין טומאה לכלי חרס אלא מאוירו והיסט עלו אכן גבי מסמא והיסט היינו משא דאמרינן בהעור והרוטב (חולין קכד:) אמו נושא לאו מסיט הוא ועוד אי היסט מטעם משכב ומושב הא בפרק ר"ע (שבת פד.) דמדרס כלי חרס טהור וי"ל דמה שקרא בכל הש"ס משא היינו כגון שיד הטהור או רגלו תחת האכן והזב או דס הנדה על האכן דנראה דהטהור נשא את הזב או את הדס אבל כלים תחת האכן והזב יושב עליה הוי מטעם משכב ומושב והא דתנן במסכת זבים (פ"ה מ"ב) כילד אצבעו של זב תחת הנדנך והטהור מלמעלה כו' נראה דהיינו היסטו על גבי אכן ממסמא דתוספתא וכגון שהנדנך דוחק אצבעו של זב דאי לאו הכי הוי כאילו היה אויר בין אצבעו לנדנך דאין כאן טומאה כלל: **מיתיבי בשר המת שהופרך טהור.** וא"ת ולימא ר' יוסי היא דאמר במתני' בשר (ד) שיבש טהור וי"ל דלא אתיא כרבי יוסי מדקתני הופרך ולא קתני שיבש: **חוץ מן השינים.**

פ"ה וקשה לתרוייהו וקשה א) דאי"כ תקשה ליה קרא דאו בעצם אלא נראה דלר"ל לחוד פריך ופשיטא דשינים אינם בכלל עצם: **אלא** אמר רב אדא. אינו חוזר בו ממה שאמר אלא מפרש והולך מעט מעט: **שמא** יעשה שטיחין. וא"ת והלא מת אסור בהנאה דגמרינן (ע"ז דף כט:) שם שם מעבלה ערופה וי"ל דטומאה חמירא להו טפי כדאמר בפרק ג' דיומא (דף כג.) ללמדך שקשה עליהם טומאת כלי יותר משפיכות דמים ועוד נראה דעור אינו בכלל בשר ליאסר בהנאה (ב) דהא עגלה ערופה נמי לא נפקא בו אלא מדכתיב בה כפרה כקדשים (ג) ועוד קדשים מותרין בהנאה לאחר זריקה שהוא זמן כפרה ויאמר השתא דאיצטריך בשור הנסקל לא יאכל להנאת עורו דלא אתי מבשרו: **בשר** נעשה מקומו צלקת ואין גזעו מחליף. הקשה רשב"ם דאמר בסוף העור והרוטב (חולין קכח:) דבשר מן המי אינו מטמא באהל מה מת אינו עושה חליפין אף כל כו' ובשר עושה חליפין ותירץ דאין הכל אחד דגזעו מחליף משמע חוזר לגמרי וזה אינו עושה בבשר אבל עושה חליפין משמע שגדל קצת ולא לגמרי וזהו אף בבשר וא"ת כיון דמעצם יליפינן מימא בהאי לישנא מה עצם שאינו עושה חליפין ונמעט אפילו בשר וי"ל דשמא גם עצם מתחזק או גדל מעט אחר שחקר: **שעיר** המשתלח יוכיח. ואם תאמר ולימא דס הנדה יוכיח שגורם משכב ומושב ונדה ודמה אמעיט לעיל מינייהו וי"ל דאין זה יוכיח כיון שיש לו לדס טומאת משא כמו נדה וה"ל ליהוי זוב כמו דס הנדה אבל שעיר המשתלח אין לו שום טומאה כלל: כי

בענין אבל לגבי הנדה דלא כתיב בההוא ענינא אתו למעט: **מיתיבי** בשר המת שהופך טהור. ותימה ולישני ר' יוסי היא דאמר בשר המת שיבש טהור. וי"ל דא"כ ה"ל למימר שיבש ולא שהופרך: **שמא** יעשה אדם מעורות אביו ואמו שטיחין. ותימה והלא מת אסור בהנאה דגמרינן שם שם מעבלה וי"ל דחמירא עליהו טומאה טפי מאיסורא כדאמרינן בפ"ב דיומא ללמדך שקשה להם טומאת כלים יותר משפיכות דמים: **נעשה** מקומו צלקת. הקשה ר"ש [ב"ם] בפרק העור והרוטב אמרינן דבשר מן החי אינו מטמא באהל דבענין דומיא דמיתה שאינה עושה (ד) חליפין כלל. ומיהו כיון שהרושם ניכר קרי ליה בשמעתין אין גזעו מחלוף לפי שאינו חוזר להיות כדמעיקרא בלא רושם. ותימה והלא אינו דומה לעצם שאינו חוזר לעולם כשנחתך ממנו. וי"ל שגם העצם מתגדל ומתחזק ומתקשה מקום העצם: **שעיר** המשתלח יוכיח. ותימה לימא דס נדה יוכיח שגורם טומאת משכב ומושב לאשה והדם טהור מזה. וי"ל ניחא ליה למימר שעיר המשתלח יוכיח לפי שהוא טהור לגמרי. ועי"ל דדם נדה נמי

כדמייתי עלה לקמן בפרק בתרא והתיית אבן חדא ושמא על פום גוצא ועוד אמאי נקט אבן אפי' דף נמי כיון שמונח על גבי יתידות. ופירש רבינו שמואל וכן ר"ת דהיינו אבן גדולה שמונחת על הבגדים והזב יושב עליה וכבדה היא כל כך שהזב אינו מכביד כלל על הבגדים וטמאים טומאה קלה. ונקשה דבת"כ מרבה אבן מוסמא מוכל המשכב כדפ"ל ובכל מקום משמע דהוי כעין טומאת משא דבשמעתין ממעיט ליה מהנושא אותם ובפ' תינוקת נמי תנן מטמאין במשא עד שימוק הבשר ומפרש בגמרא מאי משא אבן מוסמא ובפרק ר' עקיבא נמי אמרינן כי פליגי באבן מוסמא ובמשנה נמי קתני הן והיסטן. ובתוספתא דמסכ' כלים קתני אין טומאה לכלי חרס אלא מאוירו והיסטו ועל גבי אבן מוסמא והיסטו היינו משא כדמשמע בפ' העור והרוטב אטו נושא לאו מסיט. הלכך נראה לפרש דאבן מוסמא דהכא דהדם תחת האבן והכלים על האבן והכי משמע פ"ק דכלים. למעלה מהן מרכב שהוא מטמא תחת אבן מוסמא כגון שהמרכב ושכבת זרעו ומימי רגלו ודם הנדה שהן מטמאין במגע ובמשא. למעלה מהן מרכב שהוא מטמא תחת אבן מוסמא כגון מטמא

ג) [מיי' פ"ג מהל' טומאת מת הלכה יז]:
יא ב ג מיי' פ"ג מהל' טומאת מת הלכה י:
יב ד ה מיי' שם הל' יג:
יג ו מיי' פ"ג מהלכות שחיטה הלכה ז סמג עשין כג טוש"ע יו"ד סי' נט סעיף ג:
יד ז מיי' פ"ג מהלכות טומאת מת הלכה יא:
טו ח מיי' פ"ג מהלכות אבות הטומאה הלכה ט:
טז ט י מיי' פ"ג מהל' טומאת מת הלכה יא:

תורה אור השלם

1. וְכָל הַנֹּגֵעַ בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַחְתָּיו יִטְמָא עַד הָעָרֶב וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: ויקרא טו י
2. אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל שֶׁרֶץ אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ אוֹ בְאָדָם אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ לְכֹל טֻמְאָתוֹ: ויקרא כב ה
3. וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחֲלַל חָרֶב אוֹ בְּמֵת אוֹ בְּעֶצֶם אָדָם אוֹ בְּקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט טז
4. דַּבֵּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתָּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זוֹבוֹ טֻמְאָתוֹ הוּא: ויקרא טו ב

תוס' הרא"ש (המשך)

היה תחת האבן ובא זב וישב על גבי האבן ואחר כך ירד הזב מעליה ובא הטהור וישב עליה בעוד שהמרכב תחתיה נטמא הטהור מחמת המרכב שתחת האבן. והכי דריש ליה בת"כ והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב אין לי אלא בזמן שישב עליו ונגע בו מנין לעשרה מושבות זו יושב ומטמא ישב הטהור ניטמא. אין לי אלא בזמן שהזב יושב עליו מנין לעשות דיקס כמלא. ת"ל כל כלי לעשות דיקס כמלא כלומר אפי' נתרוקן האבן מן הזב כגון שעמד והלך לו אין לי אלא משכב ומושב מרכב מנין כו' אלמא בדבר זה מרכב למעלה מזובו של זב וחבירו ראינהו לא מטמו תחת אבן מוסמא וממעט ליה הכא מדכתיב והנושא אותם ודריש הנושא כמו הנישא כדדריש ליה לעיל בפ' בנות כותיים והנישא כתיב ואיירי בנישא על גבי הדם שהדם תחת האבן והטהור יושב עליה וכה"ג פי' דוקא ממעט דם אבל טהור הנושא את דם הנדה טמא. והשתא ניחא דלא ממעט מהיא ולא דמה: **אותם** מיעוטא היא. תימה דהכא דרשינן אותם למעוטי דמה. ובת"כ דרשינן ליה לרבות דמה (נשאר) ושאר דברים דהכי תניא התם והנושא אותם לרבות משכב ומושב ר' אליעזר אומר והנושא אותם מה ת"ל שיכול אין לי (אלא) מטמא במשא אלא אלו בלבד מנין שכבת זרעו ומימי רגלו ודם הנדה ת"ל והנושא אותם לרבות כל האמור בענין. וי"ל דסוגיא דהכא כרבנן דהא ר"א מרבה מימי רגליו ודם הנדה מדכתיב אותם והכא דרשי ליה מקרא אחרינא ואע"ג דרבנן דרשי התם אותם לרבות משכב ומושב [היינו למשכב ומושב] האמור

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אי מה וכו' מסמא כדאיתא במסכת שבת: (ב) תוס' ד"ה אכן מסמא פ"ה. נ"ב כך הוא בפ"ה רש פ' ר' עקיבא: (ג) בא"ד מטעם משא דבשמעתין ממעט: (ד) ד"ה מיתיבי וכו' בשר המת שיבש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה חוץ וכו' דמ"כ מקשה ליה קרא. נ"ב עיין מיר דף נג ע"ב דמוקי שם לדרשה אחריתא ועי"ש תוס' ד"ה אי בעצם וכו' ודו"ק: ב) ד"ה שמא כו' אלא מדמתניא בה כפרה כקדשים ועוי. כל"ל ועי' ע"ז דף כט ע"ב תוס' ד"ה כפרה וכו' ול"ע ודו"ק:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

תוס' הרא"ש

מהכא הזב ולא המת: **אף** מדוה נמי מטמאה באבן מוסמא. ותימה מאשר היא יושבת ולא דמה ממעטינן נמי מטומאה אבן מוסמא דהא מכח טומאת משכב ומושב הויא טומאת אבן מוסמא כדתניא בת"כ מנין לרבות י' מצעות זו על גב זו ועל גבי אבן מוסמא ת"ל וכל המשכב. וי"ל דאבן מוסמא לא מטמאה אלא טומאה קלה אוכלין ומשקין הלכך מהיא ממעטי' משכב ומושב בלא אבן מוסמא והכא ממעט אבן מוסמא שהוא ענין אחר שאף בזב אין לה אלא טומאה קלה ואי לא הוה אלא מיעוטא קמא לא הוה ממעטינן אלא משכב ומושב ממש שמטמא טומאה חמורה אבל אבן מוסמא שאינו מטמא אלא טומאה קלה לא: **אבן** מוסמא. פרש"י בכל מקום אבן מונחת על גבי יתידות וזב יושב עליו וכלים תחת האבן וטמאים מכל אשר יהיה תחתיו (הזב). וקשה לפירושו חדא דבת"כ מרבה ליה מוכל המשכב כדפ"ל. וע"ק דקרא דוכל אשר יהיה תחתיו מוקמינן לה לעיל בפ' בנות כותים לעליונו של זב ובת"כ דריש ליה למרכב הזב ועוד. אי מוכל אשר יהיה תחתיו הזב נפקא א"כ כל הכלים נמי ותנן במסכת זבין ומייתי לה בפרק בכל מערבין כל שהזב נישא עליו שהור חוץ מן הראוי למשכב ומושב והאהל ותניא נמי בת"כ יכול הוא והיא לא יטמאו טומאה חמורה בכלים שאינם ראויין למשכב ומושב אבל יטמאו טומאה קלה ת"ל וכל המשכב אשר ישכב עליו. ועוד אמאי נקט אבן מוסמא דמשמע שהיא כבדה וגדולה

ד) [ל"ל תמגן], ג) חולין נד., ד) חולין קכב., ה) [ל"ל תמגן], ו) פסחים מו. חולין קכב., ז) [נעיל לד.], ח) [נעיל לה.], ט) [נתמן רש"ש], י) [מצורע חזיס סוף פרשה ד], כ) [שם], ל) [חולין קכב.], מ) [ליתא שם], נ) [נפסחים מו. וכמחולין קכב: איתא לרבינא מילין וכן מבואר בהרמב"ם פ"ח מהלכות אבות הטומאה דין ט' ובלחי פפק שהיה כתוב בת"ש ובשיעור עבודה מפורש בפסחים כד' מיל והמדפיס טעה ומדפס כדי מיל], ס) [ל"ל משא. רש"ל], ע) [ב"ק רפ"ז], פ) [עי' תוס' חולין קכב. ד"ה עורות ותוס' זבחים עג. ד"ה ובטריפה], צ) [ל"ל ועור],

תוס' הרא"ש (המשך)

אבן מוסמא שהיא כבדה וגדולה ועוד דאי מטמאה אבן מוסמא כל כך הוה לה לרבות אבן מוסמא דהא מטמאה אבן מוסמא ת"ל אשר ישב עליו הזב ומטמא ישב הטהור ומטמא אבן מוסמא ת"ל אשר ישב עליו הזב יטמא. מקום שהזב יושב ומטמא ישב הטהור ניטמא. אין לי אלא בזמן שהזב יושב עליו מנין לעשות דיקס כמלא. ת"ל כל כלי לעשות דיקס כמלא כלומר אפי' נתרוקן האבן מן הזב כגון שעמד והלך לו אין לי אלא משכב ומושב מרכב מנין כו' אלמא בדבר זה מרכב למעלה מזובו של זב וחבירו ראינהו לא מטמו תחת אבן מוסמא וממעט ליה הכא מדכתיב והנושא אותם ודריש הנושא כמו הנישא כדדריש ליה לעיל בפ' בנות כותיים והנישא כתיב ואיירי בנישא על גבי הדם שהדם תחת האבן והטהור יושב עליה וכה"ג פי' דוקא ממעט דם אבל טהור הנושא את דם הנדה טמא. והשתא ניחא דלא ממעט מהיא ולא דמה: **אותם** מיעוטא היא. תימה דהכא דרשינן אותם למעוטי דמה. ובת"כ דרשינן ליה לרבות דמה (נשאר) ושאר דברים דהכי תניא התם והנושא אותם לרבות משכב ומושב ר' אליעזר אומר והנושא אותם מה ת"ל שיכול אין לי (אלא) מטמא במשא אלא אלו בלבד מנין שכבת זרעו ומימי רגלו ודם הנדה ת"ל והנושא אותם לרבות כל האמור בענין. וי"ל דסוגיא דהכא כרבנן דהא ר"א מרבה מימי רגליו ודם הנדה מדכתיב אותם והכא דרשי ליה מקרא אחרינא ואע"ג דרבנן דרשי התם אותם לרבות משכב ומושב [היינו למשכב ומושב] האמור

ד) [ל"ל דומיא דמיתה שאינו עושה חליפין ומי' דהתם ר"ל דאינו דומה למיתה דאין גזעו מחליף כלל ומיהו כו'.